

85-ТА РІЧНИЦЯ ПРОГОЛОШЕННЯ АКТА ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Віктор БЕДЬ
Голова Всеукраїнського товариства
борців за незалежність України у XX столітті

м. Ужгород
30 червня 2026 року

30 червня 2026 року виповнюється **85 років від дня проголошення Акта відновлення Української Держави** — одного з найважливіших державотворчих актів українського національно-визвольного руху XX століття.

30 червня 1941 року у Львові Українські Національні Збори, скликані з ініціативи Організації Українських Націоналістів (революційної) під проводом Степана Бандери, проголосили **Акт відновлення Української Держави**. Цим історичним документом було підтверджено неперервність української державницької традиції та незламне прагнення українського народу до відновлення власної незалежної держави після поразки Української революції 1917–1921 років.

Акт складався з трьох основних положень. Першим проголошувалося відновлення Української Держави та заклик до українського народу продовжувати боротьбу за суверенну владу на всіх українських

національно-історичних землях. Другим передбачалося створення на західноукраїнських землях української державної адміністрації, підпорядкованої майбутньому загальноукраїнському урядові в Києві. Третім декларувалася готовність Української Держави співпрацювати з Німеччиною, розраховуючи на її підтримку української незалежності, а також наголошувалося, що українська армія боротиметься **«проти московської окупації за Суверенну Соборну Українську Державу»**.

Того ж дня було сформовано **Державне правління України** на чолі з Ярославом Стецьком.

Проголошення Акта було схвально сприйняте значною частиною українського суспільства, діячами національно-визвольного руху, духовенством та громадськістю. У наступні дні в багатьох містах і селах Західної України відбувалися народні віча на підтримку відновлення Української Держави, формувалися українські органи місцевої влади.

Водночас проголошення Акта стало повною несподіванкою для керівництва нацистської Німеччини. Уже через кілька днів, після консультацій із Берліном, гестапо заарештувало Ярослава Стецька, Степана Бандеру та інших провідних діячів ОУН. Після категоричної відмови відкликати Акт відновлення Української Держави Степан Бандера і Ярослав Стецько були ув'язнені в концентраційному таборі Заксенгаузен. Із 11 липня 1941 року окупаційна влада заборонила будь-яку політичну діяльність українських організацій, а у вересні 1941 року розпочала масові репресії проти українського національно-визвольного руху. Було заарештовано близько двох тисяч членів Організації Українських Націоналістів та інших українських патріотів. У відповідь керівництво ОУН (б) перейшло до підпільної боротьби та розгорнуло підготовку збройного спротиву нацистському окупаційному режиму.

Не менш важливим є й духовний вимір цієї історичної події. **Акт відновлення Української Держави** знайшов підтримку як з боку Української Греко-Католицької Церкви, так і значної частини українського православного єпископату.

Вже 1 липня 1941 року Глава Української Греко-Католицької Церкви митрополит **Андрей Шептицький** оприлюднив своє пастирське послання **«До українського народу»**, у якому привітав відновлення Української Держави словами:

- ***«Волею Всемогутнього Бога почалася нова доба в житті нашої Держави».***

Митрополит благословив український народ на працю задля розбудови власної держави, закликав до єдності, дисципліни, відповідальності та християнського служіння Батьківщині.

Водночас для значної частини українського православного єпископату відродження державності означало історичну можливість **відновлення Української Автокефальної Православної Церкви**, оскільки православна канонічна традиція нерозривно пов'язує існування самостійної Помісної Церкви з буттям незалежної держави.

Саме тому проголошення Акта 30 червня 1941 року стало одним із визначальних чинників **Другого відродження Української Автокефальної Православної Церкви**, яке розгорнулося на українських землях у 1941–1944 роках.

Вже **10 липня 1941 року** єпископ Луцький **Полікарп Сікорський**, який згодом очолив Друге відродження Української Автокефальної Православної Церкви, звернувся до українського народу зі своїм архиєпископським посланням з нагоди проголошення Акта про відновлення Української Держави.

У ньому владика Полікарп наголосив:

- ***«Відроджена у вільній українській державі — Українська вільна Православна Церква буде з народом одною нерозривною цілістю».***

Він також закликав українців до національної єдності словами, які й сьогодні не втратили своєї сили:

- **«Любити Бога, любити Батьківщину — це найбільша чеснота. Служба Батьківщині — найбільший обов'язок».**

Таким чином, проголошення Акта відновлення Української Держави стало не лише визначною подією українського державотворення, а й важливою віхою новітньої історії українського християнства. Підтримка цієї події з боку Української Греко-Католицької Церкви та українського православного єпископату засвідчила єдність прагнень українських Церков і українського народу до свободи, власної державності та духовної незалежності.

Попри те, що Акт не вдалося реалізувати в умовах нацистської окупації, його історичне значення є надзвичайно вагомим. Він засвідчив безперервність української державницької традиції, незламність волі української нації до свободи та незалежності й став важливою передумовою Другого відродження Української Автокефальної Православної Церкви.

Сьогодні, коли Україна знову веде боротьбу за свою свободу, територіальну цілісність і державну незалежність від новітнього російського агресора – Російської Федерації у російсько-українській війні 2014 – 2026 рр., а Православна Церква України утверджує своє місце серед Помісних Православних Церков світу, події 30 червня 1941 року набувають особливого історичного значення. Вони переконливо засвідчують, що боротьба за Українську Державу та боротьба за незалежну Українську Церкву впродовж століть були взаємопов'язаними складовими єдиного історичного процесу утвердження української нації.